

Oppivat koneet elämän arvoituksen jäljillä

Antti Honkela

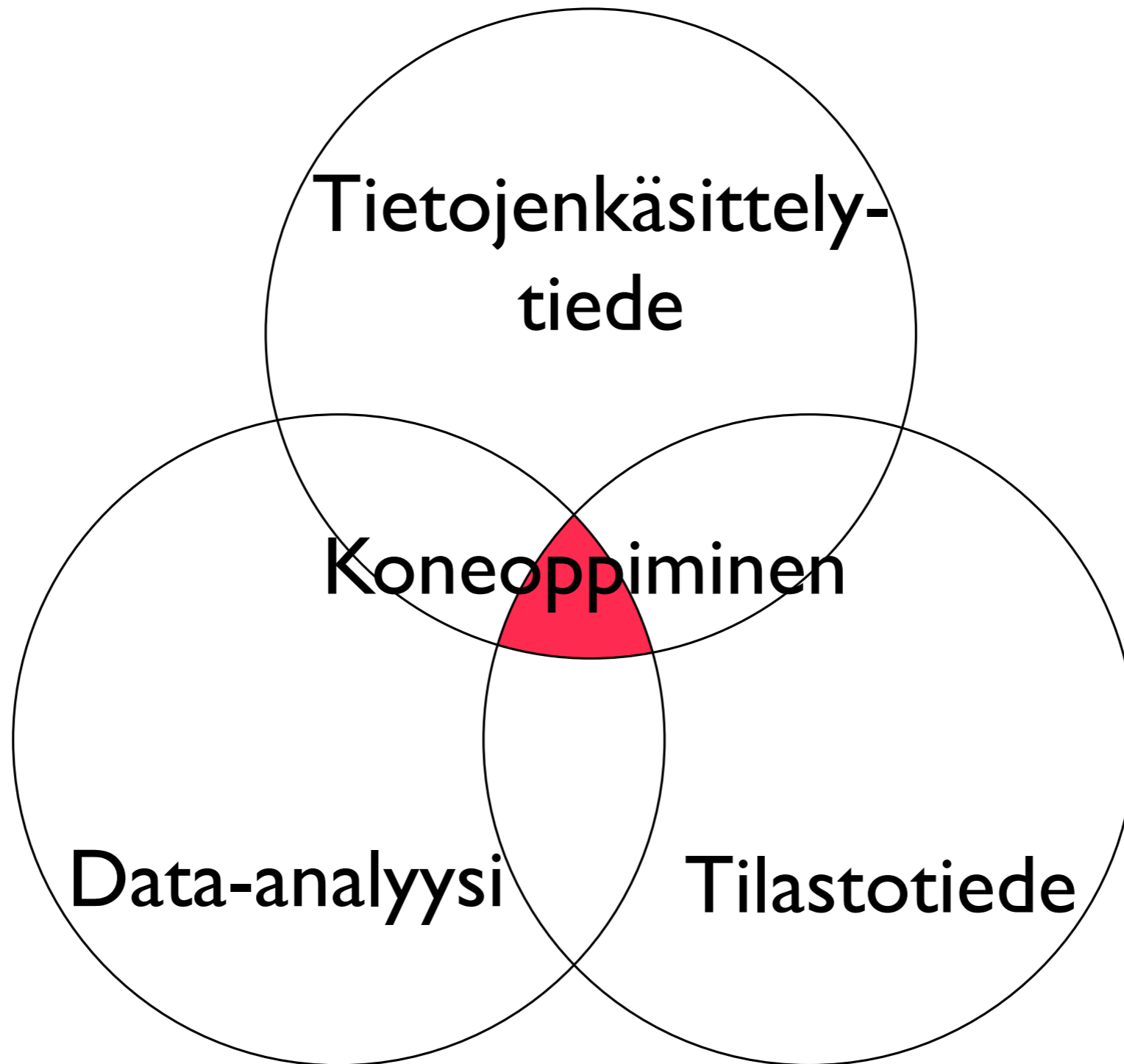
TKK / Tietojenkäsittelytieteen laitos

19.10.2009

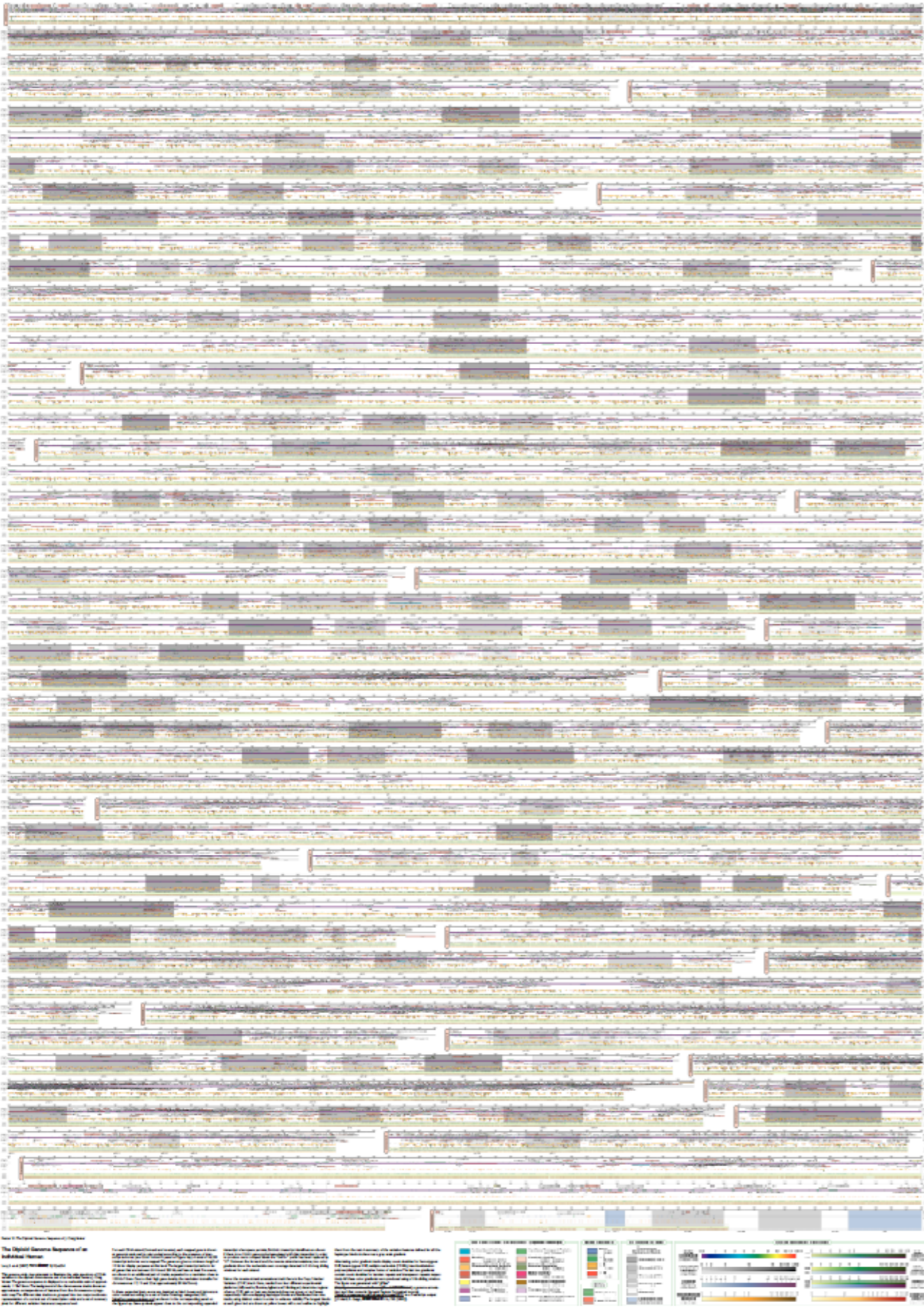
Koneoppiminen

- Tekoälyn osa-alue, menetelmät perustuvat havainnoista oppimiseen
- Tavoitteena automatisoida data-analyysiä
- Pohjana usein abstraktien ongelmien ratkaiseminen, esim. luokittelun
- Läheinen suhde tilastotieteeseen

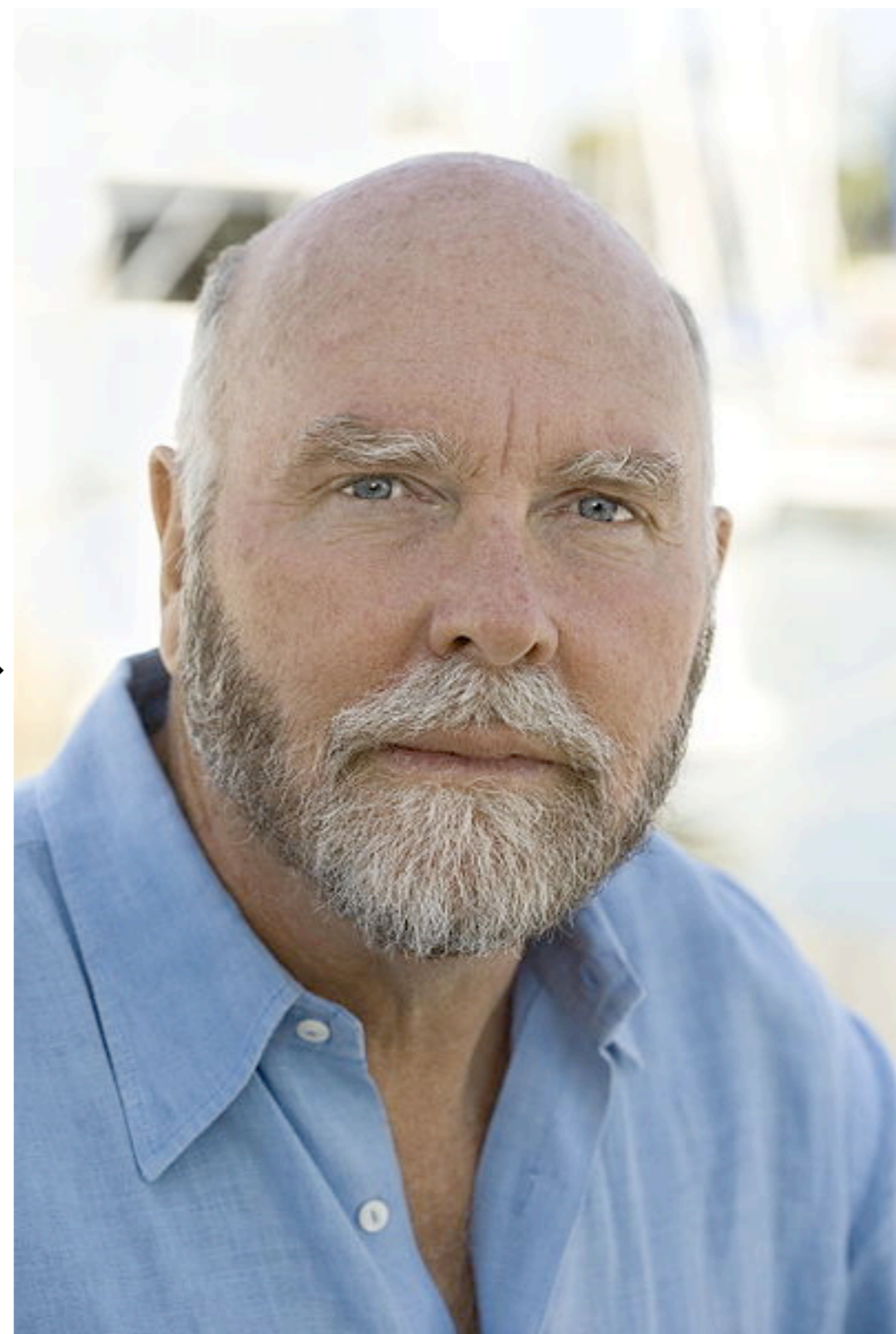
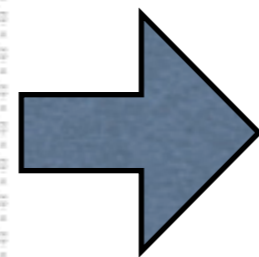
Tieteiden rajapinnalla

The Diploid Genome Sequence of J. Craig Venter

???

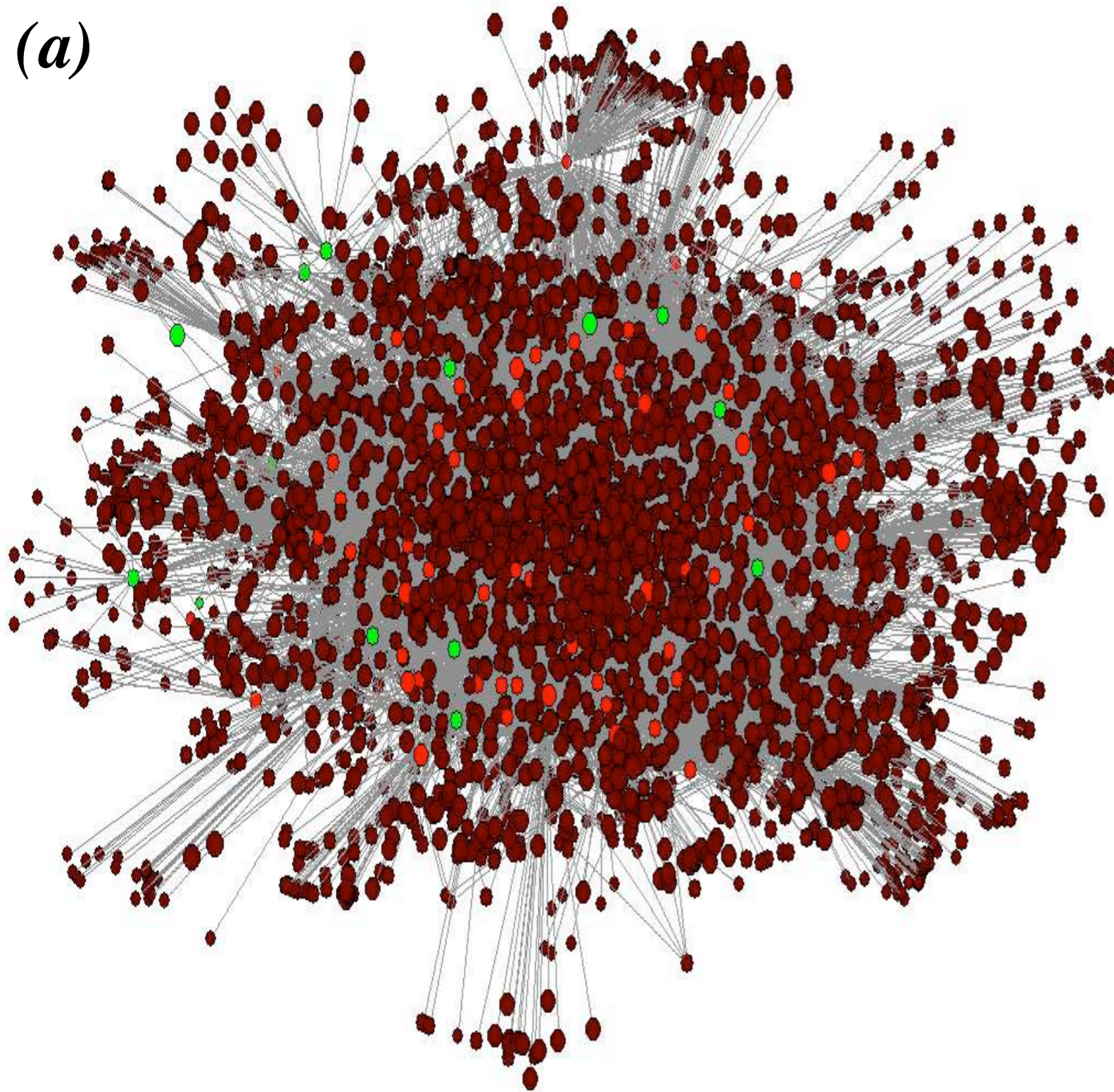
Images from Levy et al., PLoS Biology 5(10):e254 (2007); Gross, PLoS Biology 5(10):e266 (2007).

Geenisäätely: faktoja

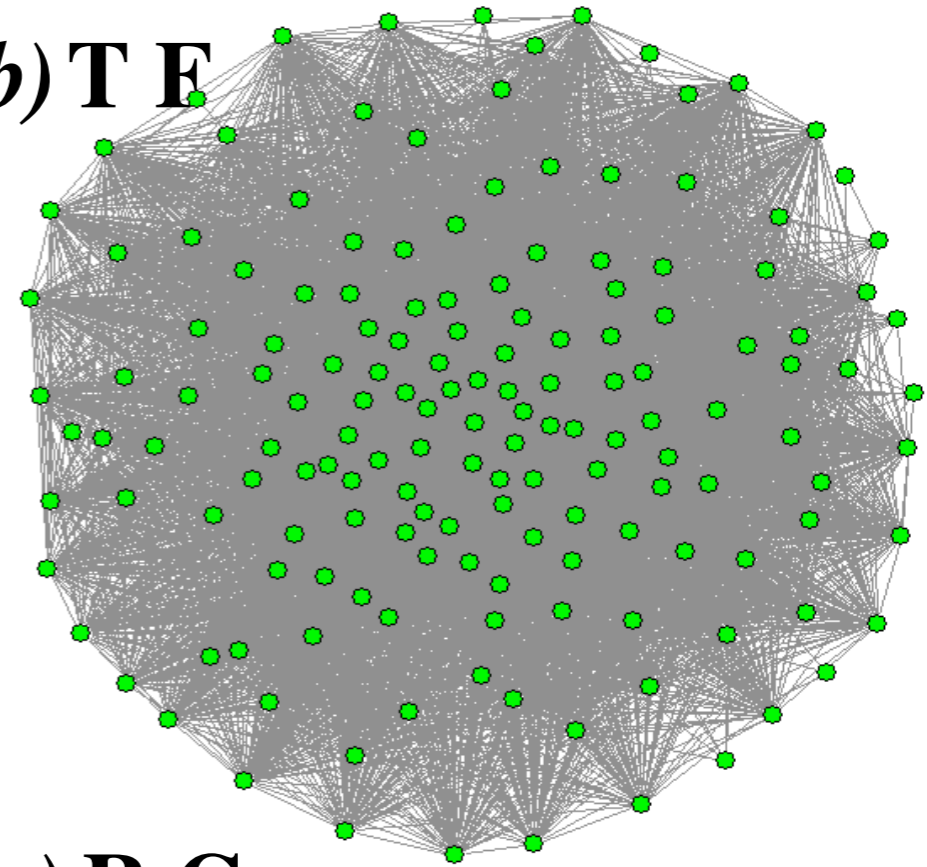
- Geenien aktivoituminen on sekä ajallisesti että paikallisesti lokalisoitunutta
- 98,5% ihmisen genomista ei koodaa proteiineja
- Yleisellä tasolla tunnetaan lukuisia säätelymekanismeja
- Esimerkiksi transkriptiosäätely

S. cerevisiae

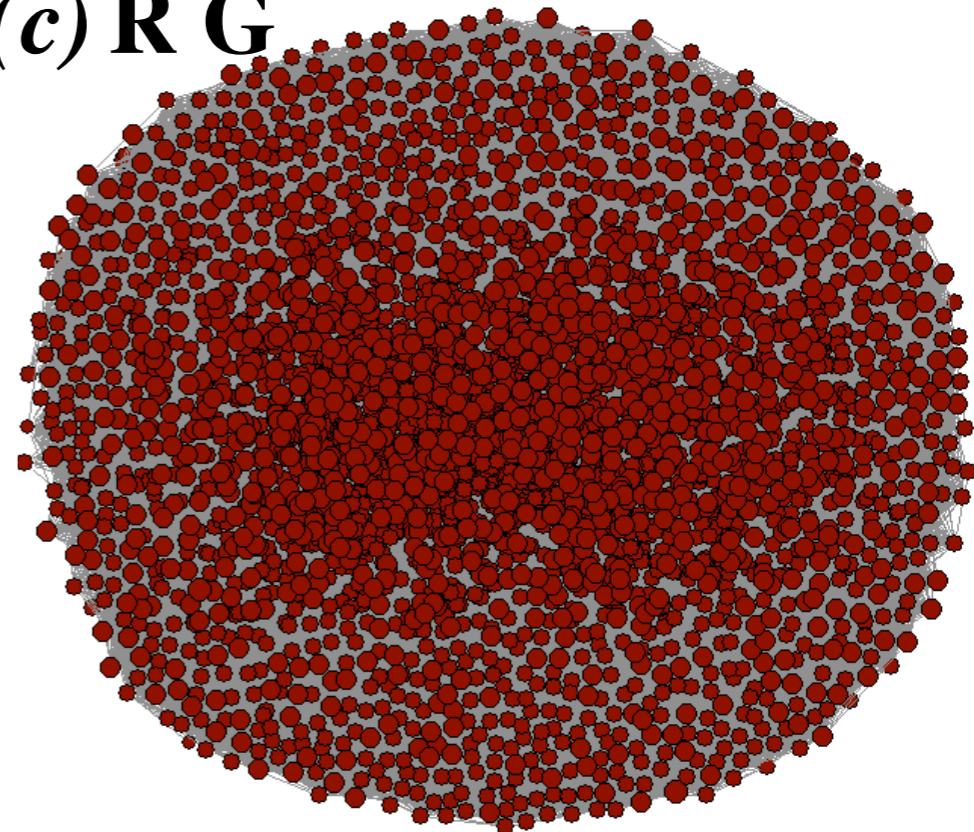
(a)

(b) T E

(c) R G

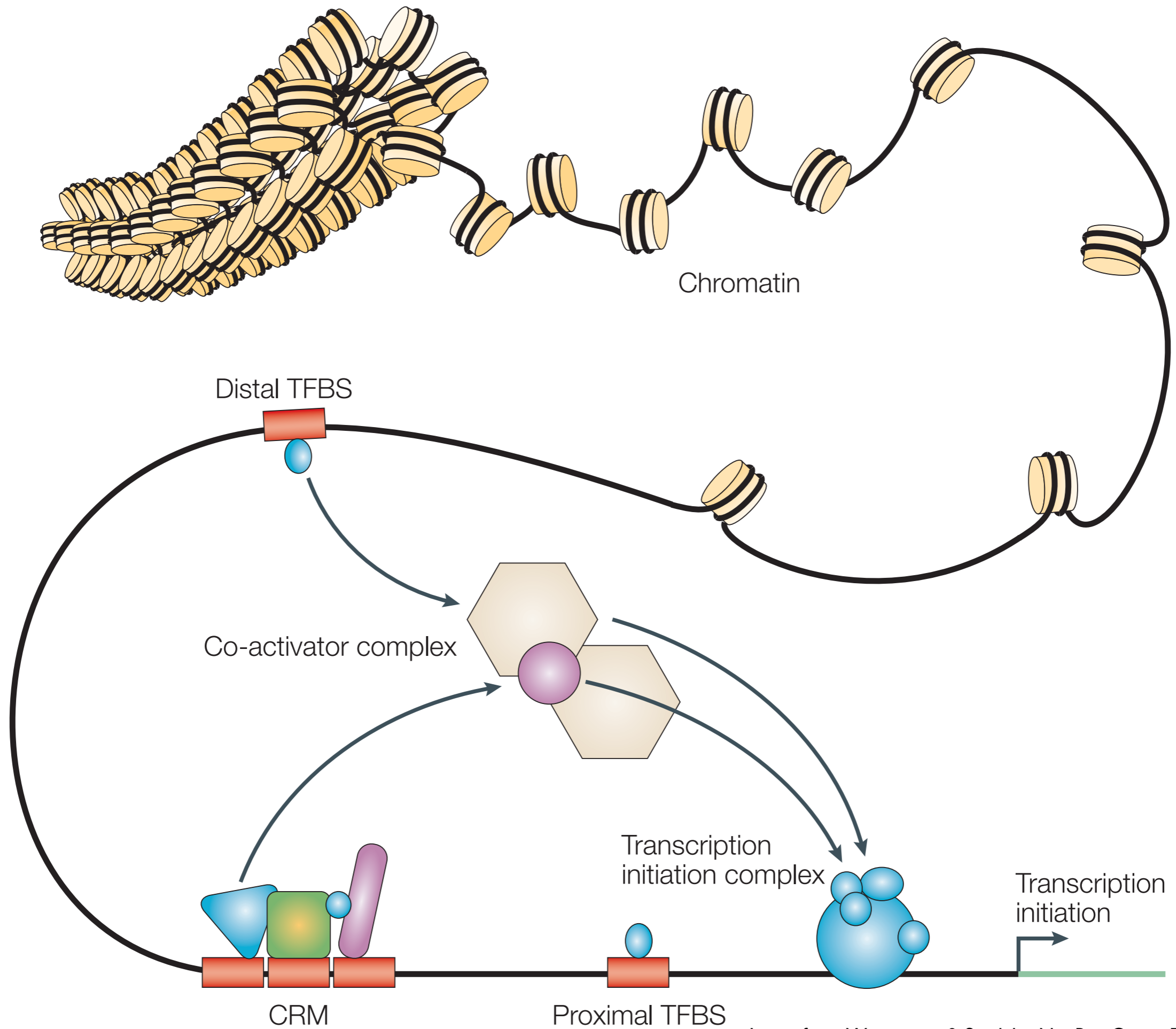

Image from: Wasserman & Sandelin. Nat Rev Genet. 5(4):276-87 (2004)

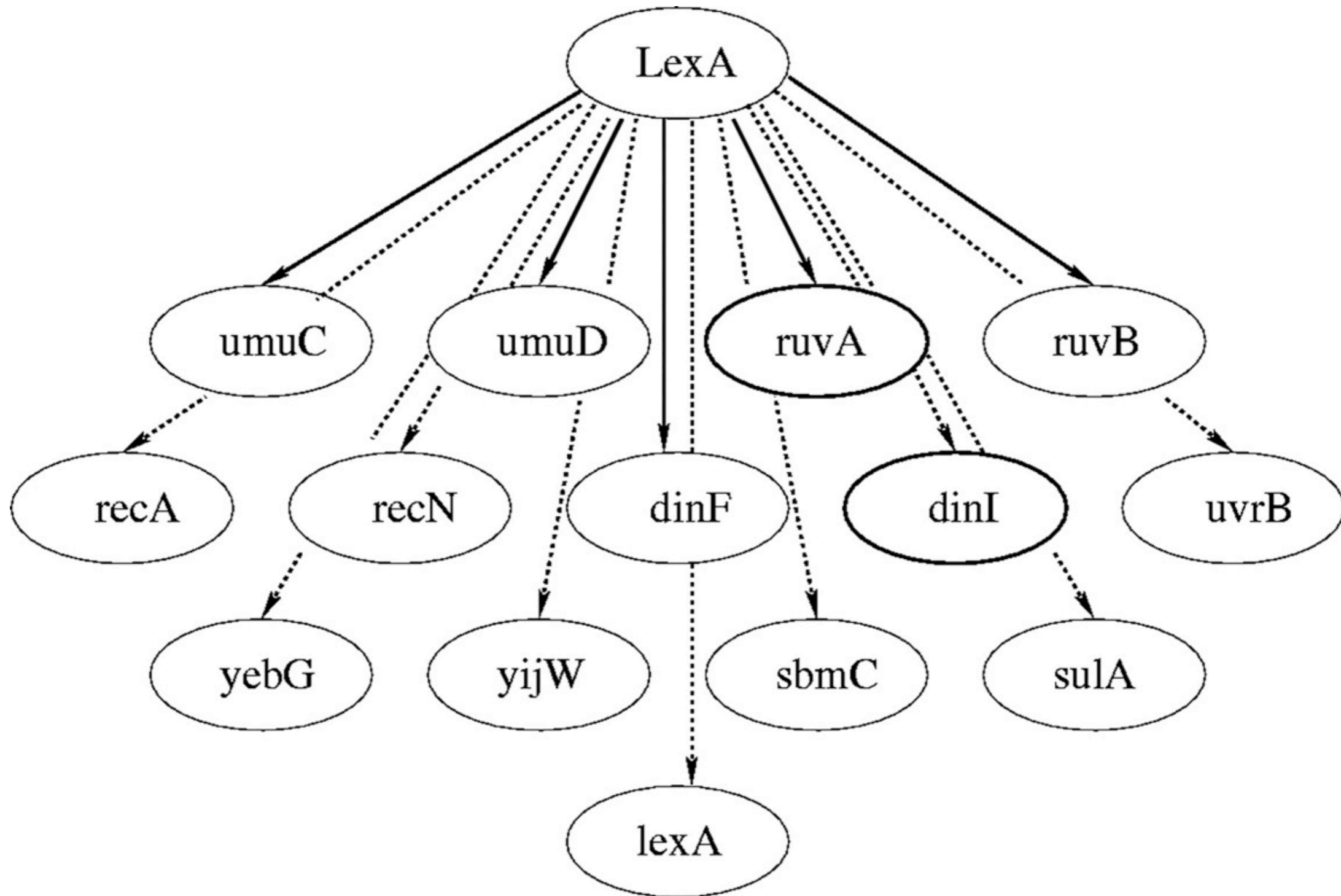
Mallinnustehtävän haasteita

- Kaikkien geenien aktiivisuutta helppo mitata samanaikaisesti, proteiinien ei
- Mittaukset usein huomattavan kohinaisia
- Vähän mittauspisteitä suhteessa muuttujiin
- Paljon tuntemattomia vuorovaikutuksia

Havaitsemattomien aineiden rekonstruktio

- Tavoitteena selvittää havaitsemattomien aineiden aktiivisuus biokemiallisessa systeemissä
- Esimerkkinä transkriptiofaktoriproteiinit, apuna niiden vaikutus kohdegeeneihin

Säätelyverkkomotiivi

Transkriptiomalli

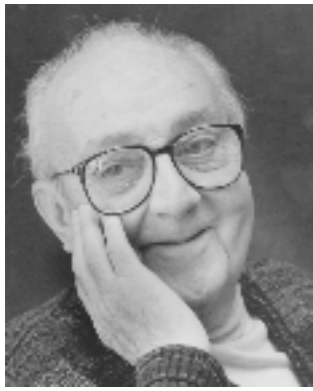
$$\frac{dx_j(t)}{dt} = B_j + S_j f(t) - D_j x_j(t)$$

Geenin aktiivisuuden muutos =

tausta-aktiivisuus

+ säätelyn vaikutus

– hajoamisen vaikutus

**“Essentially, all models
are wrong, but some
are useful.”**

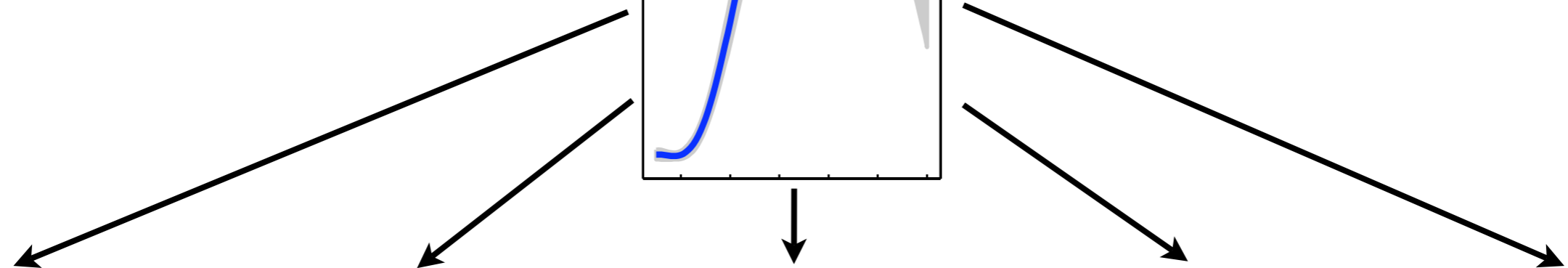
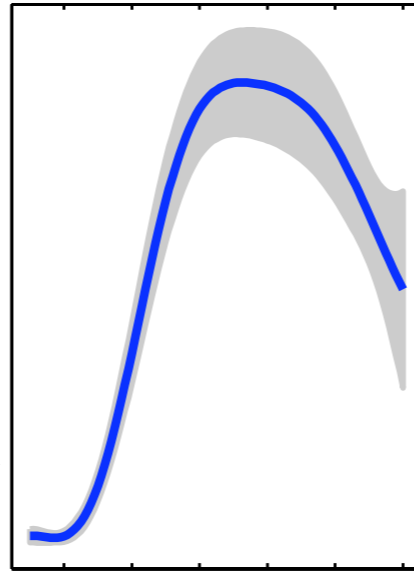
– George Box (1919-)

Mallin sovittaminen

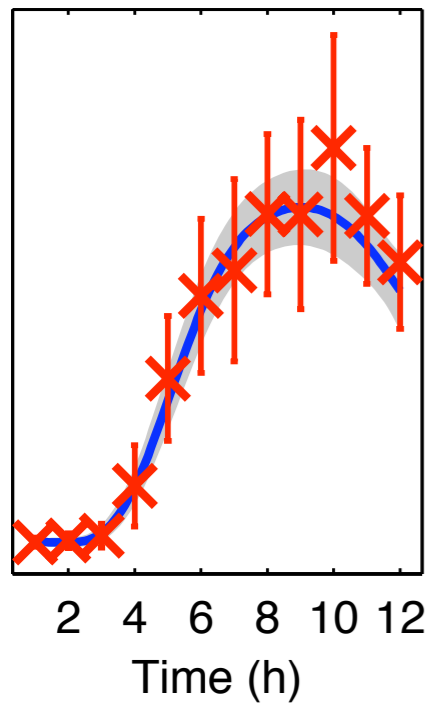
- Bayesiläinen päättely: priorista posterioriin
- Oletetaan tuntemattomille suureille Gaussin prosessia noudattava priorijakauma
  - Vastaava yhteisjakauma kaikille suureille
- Suurimman uskottavuuden menetelmään perustuva parametrien estimointi
- Tässä esimerkissä laskennallisesti tehokas

Esimerkkimalli

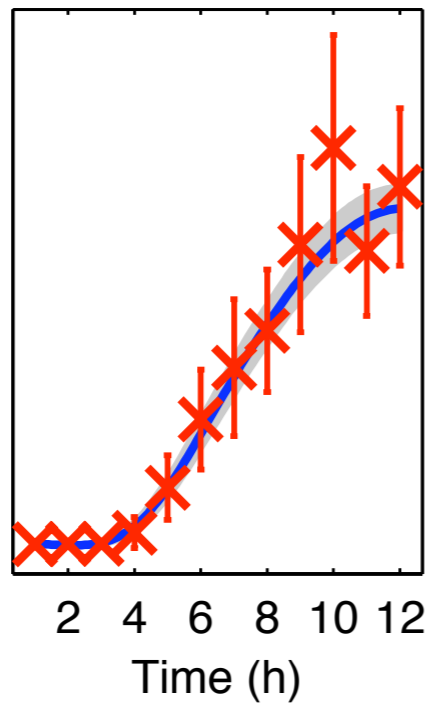
Inferred twi protein

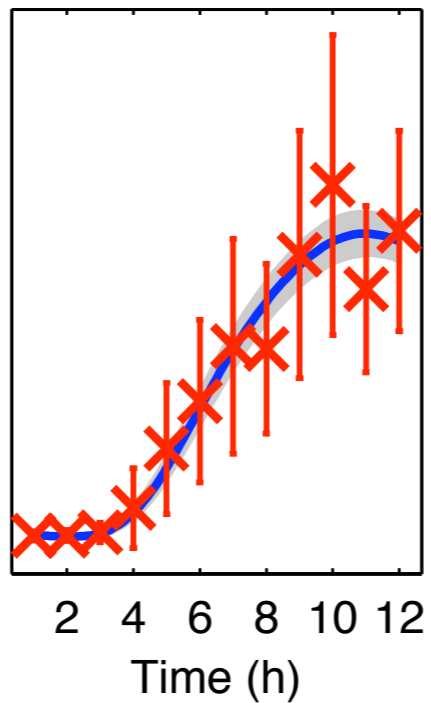
FBgn0033188 mRNA

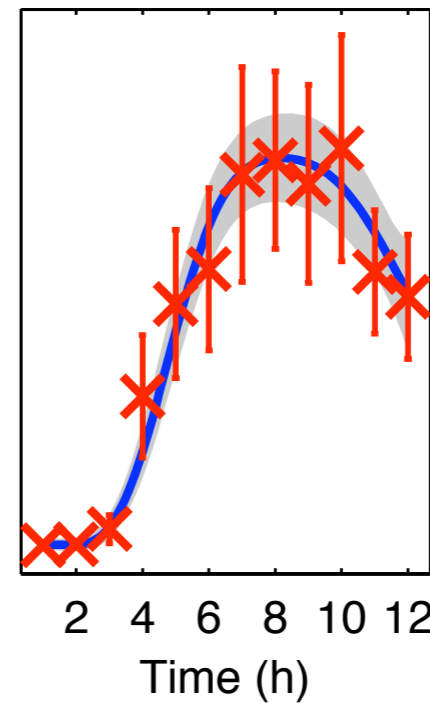
FBgn0035257 mRNA

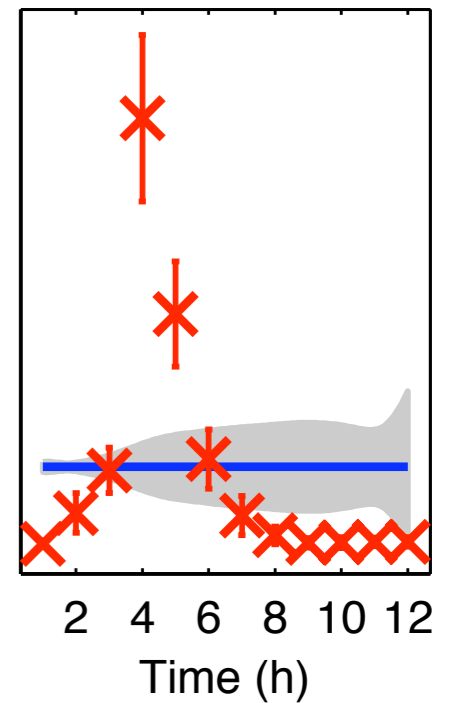
FBgn0011206 mRNA

FBgn0004646 mRNA

FBgn0039286 mRNA

Sovelluksia

- Bioinformatiikassa eri tietolähteiden yhdistäminen olennaista
- Malli mahdollistaa ekspressioaikasarjojen käytön transkriptiofaktoreiden kohdegeenien tunnistamisessa
- Vaatii vain yksinkertaisia kokeita
- Ensimmäiset tulokset hyvin lupaavia

Yhteenveto

- Koneoppimisessa pyrkimyksenä data-analyysin osittainen automatisointi
- Moderniin biologiaan liittyy paljon haastavia data-analyysitehtäviä